

Кыра белех оболоругар тыл сайдытын дьарыгын конспега

Дьарык сыала: оонньуу ненуе кыра саастаах оболорго тыл сайдытын дьобурдарын чинэтии.

Соруктара: - обону оонньууга кебулээһин

- толкуйдуур дьобуру сайыннары
- санарар аппараты эрчийии
- оонньуу кэмигэр септеехтук тыныныны ситиһии
- «И» дорбоону куолаһы уларытан санарары уерэтии
- «И» дорбоону чуолкайдык санарарга эрчийии
- дьарыктан оболор дуоһуйууну ылалларын ситиһии.

1 этап. Санарар аппараты эрчийии.

Кэпсээн ненуе обо тылын сайыннары. Оболорго кэпсээн кэпсии-кэпсии тылын эрчийэн кердерер, оболор утуктэллэр.

- Тылчааммыт сарсыарда уһуктаат туннугун арыйбыт уонна таһырдьаны енейен кербут, кердебунэ оболор хачыаллыы абай сылдыаллар эбит. Онуоха тылчааммыт ыксаан тийһин сууна барбыт, бастаан уеһэ тийһин сууммут, аллара тийһин. Ол кэнниттэн барыанна уонна блины сиэбит. Таһырдыа тахсан сиэбиттэн лаппаахытын хостоон баран оболору кытта кумахха оонньообут.

оонньуу олорон окко баба ыстана сылдыарын кербут уонна атыгар ыстана олороот куулэйдии барбыт, бастаан ата хааман барбыт, онтон суурбут. Ол сылдыан чаһытын кереед дьиэтигэр теннен кэлбит. Маладьыастар, бары сепке онордугут.

2 этап. Тыныны эрчиллиилэрэ

Таһырдыа тымныйар,

Хаар туһэр

Мин эьиэхэ кып кыра хаар абаллым ону урэн керевут дуо

Чэ эрэ сабалыабын (сапка иллибит батаны уруу)

Онтон улахан хаары урэбит, Куускэ урэбит.

Оболор халыннык танналар,

Салаасканан хатааһылыыллар.

- Оболоор, билигин дьыл кэмэ ханныгый? («Кыһын»-дииллэр оболор).

Саамай сеп, билигин дьыл кэмэ – кыһын.

- Таһырдыа тымныы тыастаах туох урэрий, (Тыал) маладьыастар

3 этап. Оонньуу ненуе «И» дорбоону куолаһы уларытан санарары ситиһии.

Хас биирдии обобо манан былаах тунэтиллэр.

- Оболоор, тыал буола сууруулээх оонньууну оонньуубут дуо? («Аһаа, оонньоохха»). Чэ, эрэ тыал туспут, кууһурэн испит, сууруехэийн эрэ уонна ууу-уу диибит (оболор утуктэллэр). Тыалбыт кууһурбут, тургэнник суурэбит уонна куускэ Иии-иии!! диибит («ИИИИ-ииии!!-дииллэр оболор, тургэнник суурэ-суурэ). Арай тыалбыт бытаарбыт, биһиги эмиэ бытаарабыт, санарарбыт

эмиэ аччыыр («Ии»-диэн оболор аргый санараллар, бытааннык суурэ

-суурэ). Онтон тыалбыт эмиэ кууһурэн барар, (оҕолор суурэн бараллар уонна саналара улаатар: «Ииии!!»). Ол кэнниттэн тыалбыт эмиэ аччаан барар (оҕолор оонньууну ейдеебуттэрин кердереллер).

- Оҕолор, аны тыаҕа куулэйдии барыаххытын баҕарабыт дуо? («Аһаа, баҕарабыт»). Бастаан иккилии буолан сиэттиһэбит (Оҕолор иккилии буолан сиэттиһэллэр).

5 этап. «И» дорҕоону чуолкайдык санарарга эрчийии.

Биьиэхэ ыалдыттыгы Инга диэн ыт куулэйдии кэлбитэ ди кини эьиэхэ кэьии аҕалбыт ону керуебун эрэ.

-Оҕолоор, бу мөһөөччүк иһигэр туох баарын билиэххитин баҕарабыт да? («Аһаа, баҕарабыт»-дииллэр оҕолор).

Оҕолор биирдиилээн кэлэн илиилэрин уган ынаҕы, бетуугу, куосканы, берену таһаараллар уонна хайа кыыл хайдах ньааҕыныырын, улуйарын, хаһытыырын утуктэн кердереллер. Холобур: куоска –мяу, ынах-муу, бетуук-кукареку, бере-уу-уу.

6 этап. «Куобахтар уонна булчут»-хамсаныылаах оонньуу.

Баспытаатал:

-Оҕолоор, «Куобахтар уонна булчут» оонньууну оонньооххутун баҕарабыт? («Аһаа, баҕарабыт»-дииллэр оҕолор).

Оҕолор куобах ойуулаах бэргэһэ кэтэллэр уонна тыаҕа ыстаналаан оонньоу сырыттахарына эмискэ булчут кэлэн иһэрин истэн дьиэлэригэр суурэн кэлэн киирэн хаалаллар. Булчут кэлэн куобахтары кердеен керер да сылайан уутээнигэр сынньана барар, ол бириэмэҕэ куобахтар эмиэ тахсан оонньоуулар, ыстаналыылар.

Оонньоу хаста да хатыланар.

Бу оонньоу олус бэһиэлэй, оҕолор дуоһуйа суурэллэр. Тумугэр булчут биир да куобаҕы туппака дьиэлиир.

7 этап. Тумук

Текуначчу олорон мээччик ытаабыт, оҕолортон бугун тугу гыммыттарын туһунан ыйытар, оҕолор тугу себулээбиттэрин кэпсииллэр. оҕолор дьарыкка учугэйдик кыттыбыттарын бэлиэтиир уонна махтанар.